

scilicet ex parte epistolæ et sinistra ex parte evangelii : post consecrationem autem hostiæ usque ad ablutionem digitorum, pollices et indices utriusque manus tenentur conjuncti, et reliquis digitis extensis et unitis, manus ponuntur super corporale juxta mediæ partis plicaturam, ne particulæ sacræ digitis forte adhærentes deperdantur : ita ut pollices et indices sint super plicaturam mediæ partis corporalis; et vel palma cum tribus ultimis digitis, quatenus commode fieri potest, super altari quiescat, vel forte potius manus recta ponatur, et sola ejus pars lateralis juxta parvum digitum tangat altare (1).

Eodem modo manus ponitur super librum; item super aut infra pectus, ita ut manus extensis et unitis omnibus digitis ex parte palmæ corpus tangat, et post consecrationem hostiæ usque ad ablutionem digitorum pollices et indices uniti maneant, et corpus non tangant. Item eodem modo super pectus aut altare ponitur, si fiat cum aliquo instrumento v. g. purificatorio, thuribulo.

Utraque manus super altare ponitur in sensu litterali pro majori celebrantis commoditate, ut altare facilius osculetur aut genuflectat, vel quia præsens actio aliam positionem non exigit : in sensu autem mystico id fit in osculis altaris, ut sacerdos Christum per altare repræsentatum quasi complectatur; et ad epistolam, ut significetur, quatenus manuum depositio est symbolum operis, non satis esse legem audire et cognoscere, sed manus operi esse admovendas.

Alterutra autem manus super altare, pectus aut librum ponitur, ne, dum una aliquid agit, altera sola in aere pendula indecenter maneat, utque sacerdos in omnibus decentiam, gravitatem et devotionem præ se ferat.

Utraque manus separata super altare ponitur : 1. in quocumque osculo altaris et genuflexione ad altare, præterquam in genuflexione immediate post hostiæ consecrationem. Dum genuflectitur utroque genu ad altare, manus extenduntur

(1) Hippolytus a portu p. 1, tit. 10, rub. 1, annot. 1.

super altare dum genuflectitur, infra pausam junguntur ante pectus, et iterum super altare extenduntur dum surgitur.

2. Ad epistolam, graduale, *Alleluja*, versus, tractum aut sequentiam manus ponuntur vel super altare, vel super librum, aut si placuerit, liber manu tenetur.

3. Ad *Per omnia* et *Dominus vobiscum* initio præfationis.

4. Ad *Per omnia* etc. ante *Pater noster*.

Sola sinistra super altare ponitur : 1. Ad introitum in missa de *Requiem*, dum liber signatur.

2. Ad *Nobis quoque peccatoribus*.

3. Infra orationem *Libera nos* usque ad *da propitius*.

4. Post primum *Agnus Dei* usque ad *dona nobis pacem* inclusive, exceptis missis de *Requiem*, in quibus manus tenentur junctæ.

5. Quotiescumque dextra est occupata, ut dum palla et patena amoventur a calice ad offertorium, calix signatur, dextra folium vertitur, etc., nisi aliter præscribatur, ut quando alias calix cooperitur aut discooperitur, in quibus casibus sinistra ponitur super pedem calicis.

6. In missa solemnī, dum aqua benedicitur.

Sola dextra super altare ponitur, 1° quotiescumque sinistra folium vertitur, et 2° post *Domine non sum dignus*, dum reliqua verba dicuntur, dextra potest esse in continuo motu, vel in altari quiescere.

Sinistra super pectus ponitur infra incensationem (1). Infra pectus autem ponitur, 1° quotiescumque celebrans, nisi sinistra sit impedita, seipsum signat (2). 2° Dum in *Confiteor* percutit sibi pectus. 3° Quando benedicit diaconum, subdiaconum, incensum.

Sinistra sola super librum ponitur, dum liber signatur ad evangelium; ad evangelium autem s. Joannis in fine, ponitur super altare, si hoc vel tabella signetur.

Hinc patet, quod, quando una manus aliquid agit, altera

(1) Cærem. Ep. I, 1, c. 23, n. 8.

(2) Cærem. Ep. I, 1, c. 19, n. 3.

numquam in aere suspensa esse possit, sed poni debeat super altare, pectus aut librum, prout actio exigit.

139. Manus ante pectus extenduntur, extensæ tenentur et junguntur hoc modo : extensis et unitis omnibus digitis, et post consecrationem usque ad communionem pollice et indice utriusque manus conjunctis, ante pectus linea recta, eas non elevando nec deprimendo, extenduntur ad humeros, ita quidem, ut palma unius manus respiciat alteram, et manus humerorum latitudinem non excedant, neque altitudinem superent : quod facile præstabitur, si uterque cubitus bino lateri conjungatur. Si manus extensæ teneri debeant, in eadem altitudine et latitudine, unitis et extensis similiter digitis tenentur, ita quidem ut extremitas digitorum cœlum seu faciem celebrantis directe, vel saltem magis quam altare respiciat : dum autem jungi debent, eadem linea recta, eas non elevando nec inclinando, ante pectus junguntur.

Not. manus tripliciter ante pectus extendi 1° extendendo et statim jungendo, 2° extendendo et extensas tenendo, et 3° extensas tenendo, quin prius ante pectus junctæ fuerint.

Manus ante pectus extenduntur et statim junguntur : 1. quotiescumque in missa dicitur *Oremus*, præterquam ad *Pater noster*, quando manus tantum elevantur et junguntur.

2. Quotiescumque celebrans conversus ad populum, dicit : *Dominus vobiscum* (1).

(1) Quidam censent, manus ad *Dominus vob.* et *Oremus* non tantum esse extendendas sed etiam elevandas, uti ad *Gloria*, quia hic modus in cæremoniali Ep. 1, I, c. 19, n. 3, *per Episcopum vel alium celebrantem* servandus præscribitur. Hoc tamen non obstante, manus non sunt elevandæ, sed tantum extendendæ, quia rubricæ missalis solam extensionis nullamque elevationis mentionem faciunt. Quoad cæremoniale dici potest, locum citatum tantum agere de *Pax vobis* seu *Dominus vobiscum*, adeoque de prima tantum vice, quæ propria est Episcopis : et ubi dicit, *idem facit celebrans, cum ante orationes dicit Oremus*, hoc idem faciendum tantum cadit in verba præcedentia, scilicet caput aliquantulum versus altaris crucem inclinandum. Hunc locum cæremonialis ita esse intelligendum patet lib. 2, c. 8, n. 39 et 55, ubi in particulari ad *Pax vobis* de sola manuum elevatione fit mentio. Addi potest manuum extensionem, earum elevationem

3. Dum dicitur *Orate fratres*.

Not. in his casibus manus esse extendendas et jungendas, ita ut incipiant extendi, dum sacerdos incipit dicere ; et cum desinit dicere, jungantur : quando autem *Oremus* aut *Dominus vobiscum* cantantur, lentius sunt extendendæ et jungendæ, ut actiones verbis respondeant.

Manus ante pectus extensæ tenentur : 1. infra orationes, secretas et postcommuniones usque ad conclusionem *Per Dominum* vel *In unitate* etc.

2. In præfatione ad *Sursum corda* usque ad *gratias agamus* et deinde iterum per totam præfationem.

3. In canone fere ubique.

4. Dum incipitur *Pater noster* usque ad finem.

Not. si manus ante pectus junctæ non sint, antequam extendi debeant, non opus esse, ut prius ante pectus jungantur, sed sufficere si ante pectus eleventur, uti ad *Sursum corda*, item in prima oratione canonis, ubi post signationem dicitur *extensis manibus prosequitur*, nulla facta mentione extensionis, quæ junctionem includere videtur.

Sicut varia sunt, quæ manuum extensionem exigunt, sic variæ quoque hujus extensionis rationes dantur : 1. ad *Oremus* sacerdos extendit et jungit manus in modum devote supplicantis et auxilium a Deo quærentis ; 2. ad *Dominus vobiscum* et *Orate fratres*, ut non tantum sua conversione et verbis, sed et gestu populum salutet, seque ex sincero et vehementi affectu bonum populo apprecari, eumque ad orationem excitare innuat ; 3. ad orationes, præfationem, canonem et *Pater noster* manus extensæ tenentur, quia manuum extensio est actus Deum orantis juxta *ps.* 140, 2, et *I, ad Tim.* 2, 8, prout etiam Moyses, *Exodi* 17, oravit sub prælio Amalec, quo significatur mentem ita in Deum esse elevan-

ante oculos, ut in cærem. dicitur, et simul capitis inclinationem sub una voce *Oremus* difficulter servari posse. Vid. Castald. l. 2, s. 7, c. 5, n. 4 et 6; Bouvry rit. celeb. tit. V, rub. 1, 5; *Manuel de l'off. div. et de la m. basse*, 2 partie, IV, *les Oraisons*; *Revue des sciences ecclésiastiques* 1891, Août, fol. 185-190.

dam, ut ex redundantia cordis sacerdos non tantum verbis sed etiam actione et toto corpore in Deum feratur. Item dici potest, manus extendi, ut celebrans imaginem Christi in cruce orantis referat; quare primi fideles non tantum manus sed etiam brachia extendebant: ut autem actio intra decentiæ limites teneatur, rubrica statuit, ne digitorum summitas humerorum altitudinem distantiamque excedat (1).

140. Manus extendendæ, et simul elevandæ ac jungendæ sunt, seu circulus faciendus est hoc modo: manus ante pectus junctæ, non deprimendo uti plures faciunt, sed elevando ante pectus extenduntur seu expanduntur, ita tamen, ut humerorum latitudinem non excedant; et elevantur ad superiorem humerorum partem, ita tamen ut humeros non superent, ibique junguntur, et junctæ ad pectus demittuntur (2). Ad utrumque autem *Memento* elevari possunt usque ad faciem, ibique jungi: item ad *Memento* vivorum manus prius non junguntur, sed tantum elevantur: aliud autem est ad *Memento* mortuorum, ubi *in ritu celeb. M.* expresse præscribitur, in fine orationis *Supplices* manus esse jungendas; sicut etiam prævie jungendæ sunt ad *Te igitur* initio canonis et in fine missæ ante *Benedicat vos*, quia, cum manus extendendæ ac elevandæ sint, et non ultra distantiam humerorum, oportet, ut manus, quæ nunc supra altare extra distantiam humerorum depositæ sunt, prævie jungantur, ut extendi valeant, et non ultra distantiam humerorum.

Hæc extensio, elevatio et junctio manuum fieri debent:

1. dicendo *Gloria in excelsis Deo*.
2. Dicendo *Credo in unum Deum*.
3. Dicendo *Veni, sanctificator, omnipotens æterne Deus*.
4. Ad *Te igitur* initio canonis.
5. Ad utrumque *Memento*, ut supra dictum est.
6. In fine Missæ ad benedictionem dicendo *Benedicat vos omnipotens Deus*.

Est gestus naturalis hominis exultantis et aliquem magni-

(1) Rit. celeb. tit. V, n. 1. Vid. Card. Bona rer. lit. l. 2, c. 5, n. 7.

(2) Rit. celeb. tit. IV, n. 3.

ficantis aut auxilium quærentis: quo sacerdos igitur ostendit, se Deum dicto et facto velle magnificare, se sincere in Deum credere, atque supernum quærere auxilium et benedictionem omnem, quam tum in oblata, tum in semetipsum, tum in adstantes, aut alios sive vivos sive defunctos, effundere desiderat.

141. Pollices et indices utriusque manus cum extremitatibus suis jungi debent a facta consecratione hostiæ usque ad ablutionem digitorum, ne particulæ sacræ digitis forte adhærentes deperdantur, nisi s. Hostia tangenda sit, patena purificanda, aut digiti super calicem extergendi. Quod ut fiat, index usque ad primum suum articulum posteriorem cum reliquis digitis extendatur et jungatur, duoque reliqui articuli inflectantur, ut extremitas seu ultimus articulus indicis cum extremitate pollicis conjungatur.

142. Pectus percutiendum est hoc modo: sinistra sub *Confiteor* infra pectus, et ad *Nobis quoque peccatoribus* et *Agnus Dei* super altare posita, sed ad *Domine non sum dignus* patenam tenente, pectus modeste et sine strepitu percussio dextra, scilicet vel omnibus ejus digitis simul junctis, clausis et curvis, vel palma aperta et extensa digitisque junctis, sicut placuerit, cum circa hoc a rubricis nihil expresse sit præscriptum (1). Post consecrationem autem hæc percussio fit tantum tribus inferioribus et ultimis digitis; et cavendum est, ne pollex et index juncti casulam tangant, adeoque manus ita invertenda est, ut pollex et index juncti super reliquos digitos ponantur. Ad *Agnus Dei* et *Domine non sum dignus* dextra vel continue movetur, lente retrahendo, vel post quamlibet percussioem super corporale reponitur. Hæc percussio pectoris fit in signum contritionis, ad imitationem Publicani.

143. Calix accipiendus est semper ad nodum qui est infra cuppam, præterquam juxta quosdam in sumptione infra nodum, ut dicitur n. 268: ante consecrationem ab una parte

(1) Merati p. 2, tit. 3, n. 20; Martinucci lib. 1, c. 18, n. 31.

cum pollice, et ab altera cum omnibus reliquis digitis; post consecrationem autem usque ad ablutionem digitorum, ab una parte cum pollice et indice junctis, et ab altera cum tribus reliquis digitis.

144. Calix discooperitur et cooperitur hoc modo : dextra inter pollicem et reliquos digitos, et a consecratione usque ad ablutionem digitorum inter pollicem et indicem unitos et tres reliquos digitos palla de calice tollitur, et contra tabelam ad cornu epistolæ vel super velum calicis deponitur; sinistra interim, ut pius usus observat, super pedem calicis posita, ad cautelam, ne calix evertatur. Eodem modo palla resumitur et super calicem reponitur.

DE SESSIONE IN MISSA.

Rub. tit. XVII, n. 6. *In Missa item solemnī Celebrans medius inter Diaconum et Subdiaconum sedere potest a cornu Epistolæ juxta Altare, cum cantatur Kyrie eleison, Gloria in excelsis et Credo : alio tempore stat ad Altare, vel genuflectit ut supra.*

145. Annotatur I : " Si dabitur tempus, licebit etiam " sedere, dum cantatur epistola a subdiacono, et graduale " (ac sequentia) a cantoribus " (1).

II. In rubricis dicitur *in Missa solemnī* seu cantata, adeoque non permittitur in privata. 2° *Sedere potest* sed non debet; quinimo exposito ss. Sacramento conveniens est numquam sedere in reverentiam tanti Sacramenti, sedere tamen licet, modo detecto fiat capite (2). 3° *A cornu epistolæ juxta altare* pro opportunitate loci, sed non ad cornu

(1) S. R. C. 16 Mart. 1591, n. 15, 6 in suppl.

(2) Cærem. Ep. 1. 2, c. 33, n. 33; Gardellini instr. Clem. § 25, n. 4 et seq.

evangelii, quod proprium est episcopis, licet etiam a cornu epistolæ habeatur tabernaculum ss. Sacramenti, cujus decentiæ in hoc casu aliquo modo providendum est (1).

III. Celebrans et sacri ministri juxta Cæremoniale Ep. (2) simul sedere debent in scamno oblongo, cooperto aliquo tapete aut panno, viridis vel alterius decentis coloris. Hoc scamnum potest esse cum vel sine postergali (3). Censet tamen Cavalieri (4) celebrantem et ministros solummodo sedere in scamno oblongo, si coram aliquo Cardinali vel proprio Episcopo celebrent; et secus statui posse tres etiam sedes nobiliores, dummodo illa celebrantis sit nobilior, et illæ ministrorum brachiatæ non sint : et Byssus (5) putat quoad scamnum vel sedem ecclesiarum consuetudinem servandam esse : pro qua opinione afferri potest decretum S. R. C. (6) in quo dicitur, quoad scamnum vel sedem *servari consuetudinem legitime tamen præscriptam*. Attamen S. R. Congregatio per plura decreta (7) declaravit, non obstante consuetudine, servandam esse dispositionem cæremonialis, quod præscribit scamnum oblongum, et signanter per decretum generale a Pio VII approbatum (8) statuit non tolerandum esse abusum adhibendi pro celebrante loco scamni sedes camerales, et pro ministris similia scabella, sed potius reprobandum atque damnandum (9).

IV. Not. 1. ad sedendum per viam breviorē seu per gradus laterales epistolæ accedendum esse, redeundum autem per viam longiorē seu per planum ante gradus

(1) S. R. C. 7 Dec. 1844, n. 4850-4996.

(2) L. 1, c. 12, n. 22.

(3) S. R. C. 27 Mart. 1824, n. 4453-4603, 3.

(4) Cavalieri t. 5, c. 8, n. 3.

(5) Tom. 2, litt. s. n. 118, § 2.

(6) 29 Mart. 1659, n. 1825-1972, 4.

(7) Citantur apud Gardellini instr. Clem. § 25, n. 1 et 2. Item 16 Mart. 1861, n. 5310, 4.

(8) 17 Sept. 1822, n. 4440-4590, 7.

(9) Vid. *Praxis pontificatis*, tom. 1, n. 99.

altaris (1), nisi ad medium altaris non sit accedendum, et ad cornu epistolæ aliquid mox sit legendum, ut dum sedetur infra prophetias, in quo casu per viam breviorē ad cornu epistolæ est redeundum. 2. Si in via ad sedendum cantetur *Adoramus te, Incarnatus est*, etc. sistendum esse, ad inclinationem aut genuflexionem faciendam; in hoc autem casu præstare ad altare expectare, ibique se inclinare aut genuflectere. 3. Ad sedendum nudo capite pergendum et regrediendum esse; sedentes autem, nisi expositum sit ss. Sacramentum, caput cooperire, sed ad inclinationem aut genuflexionem discooperire (2). 4. Manus infra sessionem teneri extensas super genua, vel supra sacras vestes, uti quidam volunt, vel melius infra eas, ne sordescant, nisi expositum sit ss. Sacramentum, quo casu ut praxis hic habet, tenentur junctæ ante pectus. 5. Cavendum esse, ne in locis sessionis terga vertantur altari. 6. Posteriores partes casulæ et dalmaticæ elevandas esse; quod a diacono et subdiacono prius pro celebrante, tum pro seipsis, si ab aliis non fiat, est faciendum.

QUANDONAM GENUFLECTENDUM, STANDUM ET SEDENDUM
IN CHORO ET A CIRCUMSTANTIBUS.

Rub. tit. XVII, n. 2. *Circumstantes autem in Missis privatis semper genua flectunt, etiam tempore Paschali, præterquam dum legitur Evangelium* (a).

5. *In Choro genuflectitur ab iis, qui non sunt Prælati, ad Confessionem cum suo psalmo. In Missis autem Feriarum Adventus, Quadragesimæ, Quatuor Temporum, et Vigiliarum, quæ jejuntur, ac in Missis Defunctorum, genuflectunt omnes etiam ad Orationes, et dicto per*

(1) Gav. p. 2, tit. 4, n. 7, l. n. et alii communiter.

(2) S. R. C. 21 Mart. 1676, n. 2624-2776, 1; 12 Nov. 1831, n. 4523-4672, 13.

Celebrantem Sanctus usque ad Pax Domini, et ad Orationes post Communionem, et super populum, excepta vigilia Paschæ et Pentecostes, ac Nativitatis Domini, et Quatuor Temporibus Pentecostes. Et similiter ab omnibus genuflectitur, quando elevatur Sacramentum (b).

7. *In choro non sedent, qui actu cantant; reliqui autem possunt sedere, quando Celebrans sedet, et præterea dum cantantur Epistola, et Prophetiæ, Graduale, Tractus, vel Alleluja, cum Versu, ac Sequentia, et ab Offertorio usque ad incensationem Chori, et si non incensatur, usque ad Præfationem, et ad Antiphonam, quæ dicitur Communio. Ad alia stant vel genuflectunt ut supra* (c).

146. Annotatur 1. a. Hæc rubrica quoad circumstantes non est præceptiva, sed directiva tantum juxta dicta n. 2 et ex consuetudine contraria. Si missa sit solemnitas seu cantata, circumstantes possunt stare, sedere et genuflectere, prout quoad chororum præscribitur supra in rub. n. 7 (1).

2. b. Excipienda quoque est feria quinta in cœna Domini, in qua non genuflectitur.

Quod præscribit rubrica, genuflectendum esse ad orationes, intelligendum est de orationibus, quæ dicuntur post *Dominus vobiscum* ante epistolam, non autem de illis, quæ dicuntur post *flectamus genua*, quia, dum cantatur *Levate*, surgendum est.

Ad benedictionem in fine missæ omnes genuflectunt, exceptis prælati et canonicis ecclesiæ cathedralis, qui se tantum inclinant (2).

3. c. *In Choro non sedent, qui actu cantant*, seu qui soli cantant, genuflectunt tamen dum fieri debet « sic tamen, » ut quando mora genuflexionis est brevis, hæc fiat, dum » verba, quæ genuflexionem exquirunt, cantantur. Quando

(1) Gavântus p. 1, tit. 17 in fine; Pouget inst. cath. p. 3, sect. 2, c. 7, § 20.

(2) S. R. C. 27 Aug. 1836, n. 4633-4782, 12.

„ autem mora est longa, ne plurium vocum unisona modulatio inflectatur, genuflexio peragatur sub finem verborum „ (1).

4. Exposito ss. Sacramento, conveniens esset, ut in reverentiam tanti Sacramenti omnes præsentes starent semper detecto capite, et numquam sederent : sedere tamen licet, modo detecto fiat capite, ut dictum est de celebrante n. 145 ad II (2), et secluso scandalo aut irreverentia (3).

Pro cæremoniis servandis a choro tempore missæ solemnissimæ vid. *Praxis Pontificalis* tom. II, n. 182-193, et quoad sessionem *Quarti p. 1, tit. 17, dub. V; Græncolas Comm. hist. in Brev. lib. 1, c. 19; Collet de off. div. Remarques*

Titulus XVIII.

DE COLORIBUS PARAMENTORUM.

Rub. 1. *Paramenta Altaris, Celebrantis et Ministrorum debent esse coloris convenientis Officio et Missæ diei secundum usum Romanæ Ecclesiæ, quæ quinque coloribus uti consuevit : Albo, Rubeo, Viridi, Violaceo et Nigro.*

2. *Albo colore utitur a Vesperis Vigilæ Nativitatis Domini, usque ad Octavam Epiphaniæ inclusive. exceptis Festis Martyrum, quæ infra eam veniunt. In Festo ss. Nominis Jesu. Feria V in Cœna Domini et Sabbato Sancto in officio Missæ, et ab illo die usque ad Sabbatum in Vigilia Pentec. ad Nonam, in officio de Tempore, præterquam in Missa Litaniarum et Rogationum. In*

(1) S. R. C. 8 Mart. 1738, n. 3923-4072, 5; *Praxis Pontif.* tom. 1, n. 54.

(2) *Cærem. Ep.* lib. 2, c. 33, n. 33; *Gardell. instr. Clem.* § 27, n. 4.

(3) S. R. C. 28 Julii 1876, n. 5673, III.

Festo ss. Trinitatis. In Festo Corporis Christi. In Festo Cordis Jesu. In Festo Transfigurationis Domini. In Festis Beatæ Mariæ Virginis, præterquam in benedictione Candelarum, et Processione, quæ fit in Festo Purificationis ejusdem. In Festis Angelorum. In Nativitate s. Joannis Baptistæ. In principali Festo s. Joannis Evangelistæ, quod celebratur infra Octavam Nativitatis Domini. In utraque Cathedra s. Petri. In Festo s. Petri ad vincula. In Conversione s. Pauli. In Festo omnium Sanctorum. In Festis Confessorum Pontificum et non Pontificum, et Doctorum. In Festis ss. Virginum non Martyrum, et nec Virginum nec Martyrum. In Dedicatione et Consecratione Ecclesiæ vel Altaris, ac in Consecratione Summi Pontificis, et in Anniversario Creationis, et Coronationis ejusdem, et Electionis, et Consecrationis Episcopi. Item per Octavas prædictorum Festorum, quæ Octavas habent, quando dicitur Missa de Octava, et in Dominicis infra eas occurrentibus, quando in eis fit Officium de Dominica, præterquam in illis Dominicis, quibus tributus est color Violaceus. In Missis Volitivis supradictorum Festorum, quocumque tempore dicantur : et in Missa pro Sponso et Sponsa.

3. *Rubeo colore utitur a Vigilia Pentecostes in Missa usque ad Sabbatum sequens finita Nona et Missa. In Festis s. Crucis et pretiosissimi Sanguinis Domini. In Decollatione s. Joannis Baptistæ. In Natali Apostolorum Petri et Pauli, et in Festis aliorum Apostolorum (exceptis Festo principali s. Joannis Evangelistæ post Nativitatem Domini, et Festis Conversionis s. Pauli, et Cathedræ s. Petri, et ejus Vinculorum). In Festo s. Joannis ante Portam Latinam. In commemoratione s. Pauli Apostoli. In Festis Martyrum, excepto Festo ss. Innocentium, quando non venerit in Dominica : si autem in Dominica venerit, utitur Rubeo; in ejus vero die Octava semper utitur Rubeo, quocumque die occurrat. In Festis ss. Virginum Martyrum et Martyrum non Virginum. Item per Octavas prædictorum Festorum, quæ Octavas*